

27.04.2025

97/00.04.02/2025 Laki
liikennejärjestelmän
digitaalisista
tietopalveluista ja siihen
liittyvistä laeista

Vastaanottaja
Liikenne- ja viestintäministeriö

Hallituksen esityksen luonnos laiksi liikennejärjestelmän digitaalisista tietopalveluista ja siihen liittyviksi laiksi

HSL kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta. HSL pitää esityksen tavoitteita liikenteen digitaalisuuden kehittämisessä sinänsä kannatettavina, mutta haluaa tuoda esiin useita kriittisiä huolia erityisesti toimivaltaisten viranomaisten, kuten HSL:n, roolin ja vastuiden osalta.

Huomio lisävelvoitteiden kohdentumisesta

Esityksessä datan haltijan käsitettä laajennetaan ja velvoitteita asetetaan myös sellaiseen dataan, joka ei ole vielä koneluettavassa muodossa yleisesti saatavissa. Tällainen laajennus siirtää vastuavelvoitteita kunnallisille ja alueellisille viranomaisille ilman selkeää rahoitus- tai tuki-instrumenttia, mikä ei ole tarkoituksenmukaista.

HSL katsoo, että velvoitteiden tulisi koskea vain olemassa olevaa ja todennetusti koneluottavissa saatavilla olevaa dataa, kuten EU:n MMTIS-asetus (EU 2024/490) edellyttää.

Kansallisen lainsäädännön ei tulisi olla kunnianhimoisempi tavalla, joka siirtää kustannuksia yksipuolisesti kunnille ja viranomaisille ilman kompensatiomekanismeja.

Resurssi- ja teknologianeutraalisuus

Tietojen toimittaminen tiettyssä muodossa, kuten NeTEx Nordic -profiilissa, voi aiheuttaa kohtuuttomia kustannuksia erityisesti pienille kunnille ja viranomaisille.

HSL korostaa tarvetta teknologianeutraaliin sääntelyyn, joka sallii vaihtoehtoiset tavat datan jakamiseen ja joka kestää myös toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset. Lisäksi tarvitaan valtion tukea ja ohjausta standardointivaatimusten täyttämiseksi.

Alueet, joissa toimivaltainen viranomainen ei ole kunta

HSL huomauttaa, että on tunnistettava erilainen luonne alueilla, joissa tieliikenteen toimivaltainen viranomainen ei ole kunta. Tällöin infrastruktuuriin liittyvä tiedon tuottamisen ja jakamisen velvoite ei liity toimivaltaisen viranomaisen asemaan, vaan infran omistajuuteen tai hallintointiin. Tämä edellyttää tarkennuksia esityksen soveltamisalaan.

Rooli kansallisessa tiedonvaihdoissa ja Fintrafficin asema

Fintrafficille esitetään keskeistä roolia kansallisen yhteyspisteen ylläpitäjänä ja tiedon solmupisteenä.

HSL painottaa, että:

- Fintrafficin rooli tulee säätää selkeästi ja varmistaa sen puolueettomuus.
- Valtionyhtiöluonne ja liiketoiminnalliset tavoitteet eivät saa vaarantaa tasapuolista asemaa julkisten ja yksityisten toimijoiden välillä.
- Fintrafficin toiminta datajakelun kentässä tulee rajata niin, ettei se estä markkinaehtoisten palveluiden syntymistä samoihin loppukäyttäjätarpeisiin.
- Kansallinen tietopiste ei saa jatkossakaan edellyttää tiedon siirtymistä pois eri toimijoiden operatiivisista tietokannoista, jotka voivat sisältää tarkempaa tietoa kuin julkisiin rajapinnoissa tarjottu tieto.
- Sääntely asettaa julkistoimijat eriarvoiseen asemaan, koska näiden tuottama data on lähtökohtaisesti maksutta saatavilla ilman erillisiä sopimusehtoja, toisin kuin yksityiset toimijat, jotka voivat soveltaa FRAND-periaatteita.
- Laajenevat datan jakamisvelvoitteet yhdistettynä siihen, ettei sopimusehdoilla ole mahdollista saada kohtuullista korvausta, voivat johtaa tilanteeseen, jossa datatuotannon lisäkustannukset jäävät yksin julkisille toimijoille.

Joukkoliikenteen erityispiirteet ja vastuut

Pysäkkitiedot ja liityntäinfrastrukturi liittyvät usein eri omistaja- ja vastuutahoihin. **HSL korostaa** tarvetta selkeään datan haltijan määrittelyyn katuverkon omistajien ja palveluntarjoajien kesken. Lisäksi kannatamme yhteistyöhön perustuvaa kehittämistapaa, jossa velvoitteita ei aseteta ennen kuin niiden täyttämiseen on tekniset ja organisatoriset valmiudet.

Reaaliaikainen tieto

Velvoite reaaliaikaisen tiedon tuottamiseen, kuten tietöiden vaikutuksista, edellyttää teknistä kehitystä ja resursseja.

HSL huomauttaa, että:

- Reaaliaikaisen tiedon tuottaminen edellyttää kehitystyötä ja investointeja, joita ei voida kaikilta osin toteuttaa ilman valtion tukea.
- Työmaiden osalta velvoitteet tulee kohdistaa toimijoihin, jotka vastaavat niiden suunnittelusta ja toteutuksesta, eikä tiedon loppukäyttäjiin.

Yhteenveto

HSL tukee liikenteen digitaalisten tietopalveluiden kehittämistä, mutta korostaa, että:

- Velvoitteiden tulee perustua olemassa olevaan, todennetusti jo saatavilla olevaan tietoon.
- Tarvitaan teknologianeutraalia, resurssien mukaisesti etenevää kehitystä, sekä valtion taloudellista ja asiantuntijatukea.
- Fintrafficin rooli on määriteltävä selkeästi ilman, että se rajoittaa markkinaehtoista toimintaa.
- Julkisten toimijoiden asema tulee turvata myös suhteessa dataan liittyvään kustannusvastuuseen ja sopimusvapauksiin.

HSL esittää, että lakiesityksessä tarkennetaan datan haltijan määritelmää, rajataan velvoitteet koskemaan vain jo olemassa olevaa ja saatavilla olevaa dataa, ja varmistetaan, ettei kunnallisille tai alueellisille viranomaisille kohdistu ylimitoitettuja uusia vastuita ilman valtion tukea ja ohjausta. Myös julkisten toimijoiden sopimusvapaus suhteessa datan luovuttamisen ehtoihin tulee taata.

Lisätietoja antaa

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)

Vesa Silfver
vs. toimitusjohtaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä 8.5.2025.
Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa HSL:n kirjaamosta.